

Csetneki Gábor

Donna Isabella della Desperada

(Részletek)

1

Mint azt már a fentiekben sejtetni engedtük, a katasztrófa is csak beütött végül Donna Isabella Elvira y Tango y Flamenco y Tauro-machia y Rituale di Sancta Maria della Desperada hányatott életébe. Évekkel később történt mindez, mit most majd lassan elmesélünk. Hiszen szép és megkapó történet volna ez, s azt sem szeretnénk semmiképp, ha eme különös legenda csak úgy hamvába holna, s itt maradna leíratlan, úgy s abban a póré alakban, ahogyan az élet egykoron megalkotta, ahogy a sors ezen alakokkal játszott, mintegy ferde avagy morózus kedvében. Ember ilyet nem is tud talán kiötölteni, avagy rendjüket felérni, mivel itt láthatólag magasabb erők léptek színre, fogták mintegy balkézről a pennát. Nos fel tehát, kalandra fel, előre mind, ki csodára szomjaz, előre mind, kit érdekel messzi időknek ta-

núsága, fel, fel tehát, ti rabjai a sorsnak, kalandra fel. S te, nyájas olvasó, dőlj csak nyugodtan hátra kényelmes kanapédon, s hallgasd a mesét.

Mert bizony úgy esett, hogy a kastélybéli életnek hirtelen vége szakadván, hőseink sorsa új pályára billent. De addig még tündöklő tavaszok jöttek és zord telek, száraz és tikkasztó nyarak, s ezen évszakoknak oly igen mindegy volt, hogy hőseinkkel mi is történhetett. Szerelmek jöttek, s utak meg tévutak. Ami ma igaz volt, másnapra el- s kihuny. Belengett mindent e szép délvidéki szomorúság, a nemes borokkal és párbajokkal szelídített, napsütötte mélabú és érzéki semmittevés.

*

Donna Isabella della Desperada! Oh, a szépséges Donna, Donna Isabella! Mert a kislány időközben világszép hajadonná serdült, páratlan szépsége és megfoghatatlan bájú lénye örületbe kergette a környékbéli hidalgókat. Hiába volt azonban a sok sóhaj, sarkantyúk csengése, lantnak pengetése, egymás kardélre hányása, szerelmes légyottra sor nem kerülhetett. Donna Isabella távoli maradt és elérhetetlen, oly pimaszul érzéki és érzéketlen, valamint szűzies

bájú, ám távolságtartó és érthetetlen! – s mégis oly pompázatos és éteri fénnel kápráztatta el az önámító férfinépet; s oly módon tűnt fel, majd el körükben, mint valami mirage, avagy délibáb a mindig távoli horizonton. Szeretni azonban képtelen volt, hiszen ha valaki egyszer már megjárta a tükröknek örvénylő ösvényét avagy labirintus-bírodalmát, eme hívságos földi élet harsány és fakó komédiája meg nem érinthette már, mert ez számára nem kínálhatott semmimű beteljesülést. Mert bizony mondom, labirintus volt az, amelyben járt-kelt napra nap, honnan még a Minotauros is kereket oldott. Róttá hát e vége-hossza sincs, úttalan utakat, pitymallatkor, s azon túl is, reggel-délben-este; s még az álom sem kínált nyughelyet, új tapasztalást, csak nevenincs szorongásokot, avagy rémségeket; s úgy élt hát, mint valami alvajáró. „Fantom vagyok csak – suttogta maga elé, velencei tükre előtt időzve, persze, félmeztelenül –, fantom vagyok, kibe csak fájni jár a lélek, bezárva e szép és idegen test bőrtönébe. És ez így is marad most már mindörökké. Ámen.” – mondotta fennhangon. Álomittas, lebegő mozdulataival begombolta a gyöngyházfényű gombokat a hímzett ingen, keresztet vetett, majd lassan elfordult tükrétől, végképpen magára maradva, magára utalva. S ha ily pillanatban netán trubadúr hangja karcolta volna fel letről e jégvilági magány csendjét, mondjuk, így dalolván: „Frissen bimbózó birsalma- virág, Isabella! Oh, a te fátyolos tekinteted! Isabella! Oh, bár mosoly suhanna át ezen a rejtélyes, magára zárt kedves arcon! Oh, bárcsak nekem szólna e megváltó mosoly! Csak nekem, csak nekem, oh Isabella!” – Nos, ha ily dalt hallott, rest ő nem maradt, oh nem, s saját kezűleg zúdítá alá az éjjeliedény bűzhödt kotyvalékát a szerencsétlen hidalgóra. „Ostoba fajankó, otthon turbékoljál avagy károgj” – motyogta zavart mosollyal, ahogy piciny lábaival visszatessékelte a fentebb mondott éjjeli alkalmatosságot hideg ágya alá. Mert Donna Isabella mindig fázott. Keze-lába mindig száraz, és teste még a nagy nyári füledt éjszakákon sem izzadt soha.

*

Apja – hiszen emlékszünk rá –, a rég látott, jó Christobal di Deportivo, ama jó s derék lovag, ki évekkel ezelőtt, no nem egészen jószántából, szerencsecsillagát követve, bölcsen kilovagolt történetünkéből. Ezzel aztán ismeretlen s immáron végképp a feledés homályába süppedő időket és eseményeket hagyott maga után, örökségül kései koroknak, avagy maga előtt tolva mindezt inkább – de ezt most talán ne is firtassuk (hiszen így élt ő, mindig is így élt, így, szigorú inkognitóban) – s bátran kívánhatjuk, maradjon is felvágatlan a múltaknak könyve, lapjait illetlen kéz ne érintse, legyen csak az, ami, elveszett idő, elveszett emlékezet. Hiszen tudni való, a történetek java része úgyszólván az időben, menthetetlenül, akár a pára vagy a felhők az ég terében. Egyszóval, nem tudni, mi s hogyan történhetett. Azt beszélik, sőt egynémely források ezt is írják, tudós szerzők tanúsítják, miszerint évekig közvetlen a királynak szolgált volna, csak neki jelentett, s oly titkok között járdalt, oly biztos lábbal – mint ama hegyi favágó a szilaj folyón rohanó, bukdácsoló rönkön –, hol még a világ nagyjai is csak megfontoltan, óvatos csusszanásokkal mernek haladni (már hogyha haladnak, s nem csak afféle lóti-futi illúzió az). Aztán mondják még azt is, nagy utakra küldték, bizalmas utakra, messzi országokba, oda, hol a jövőendő szálaít szövik erre hivatott buzgó fejedelmek; szőnek-szőnek, szövögetnek,

világbíró terveket koholnak, szorgoska kézzel, mint szőnek a Párkák. Sorsunkat szövök így, és el soha nem unják, mivelhogy így hiszik: ez volna a dolguk. Ej, barátocskáim, veszélyes üzem ez, fenyegetések, rettentő csapdák, ígéretések, nagy fene alkuk, országok sorsa dől el így, úri szeszélyből, hozomra, kapomra, potomra, hisz ma a barátom vagy még, de holnapra neked már annyi, mert kést mártok beléd; nos, így beszélnek. Ment vala hát jó lovagunk, ment csak előre, ment, ment, ahová küldték, amerre sorsos csillaga vitte, szolgálta királyát, hűséggel szívében, megbízásról megbízásra, veszélyről veszélyre, ment csak oda, hol laknak ismeretlen népek, napkeletnek, napnyugotnak, ment az aztán a szerencsen-földre, aztán meg Indiába, hol négy lábon járó házként iparkodnak az ormányos elefántok – de beszélnek annyi mást is, ezt-azt, jót s rosszat, vegyest. De mindegy is az, mit fecsegnek, mit locsognak! Mert a fontos csak az, hogy Don Christobal sorsa így s úgy, megpecsételtetett. Mert a királyok kegye csak olyan ám mint a póri példázatban mondják –, hogy ki nagyurakkal egy tálból cseresnyézne, vigyázzon az nagyon, mert végül is leköpi az maggal! Veszélyes út az, a Don Christobalé, kardélen táncolni évszám, kérges lesz attól a lélek, s a végén már maga sem érzi, meddig tart a rend, s hol kezdődik ama piszkos munka. S aztán meg elég egy rossz szó vagy egy alaptalan, ámde célirányos pletyka, hogy most az intrika fondor tudományáról szót ne is ejtsünk. Ki kegyet nyer, kegyet is veszthet; meg jobb is ám ügyelni, nehogy egy váratlan percben a mit sem sejtő ember feje is leváljon porhüvelyéről. Mert Don Christobal bizonyonnyal majdhogynem így járt.

Fejét bár nem vették, ám kicsinyt meghurcolták, egy picinykét lealázták, lelkét kottából összetörték, amint az tárgyalt korunkban ilyenkor szokásos. Más források szerint, a fent nevezett Don Christobal di Deportivo (Donna Isabella della Desperada nemzője, s így atyja) az ősi birtokot elkártyáztván azt elköttyavetyélte, s miután felségárulás bűnében vétkesnek találtatott, elítéltetett; s ily módon kegyvesztetté válván, szigorú királyi parancsra értékeitől, valamint nemesi címétől, rangjától – mondhatni saját személyétől – megfosztaték. Ámde királyi kegyből, fejvesztés terhe mellett, határozatlan – azaz örök – időkre szóló száműzetésre ítéltetett, s így élete virágja megtartaték. Mellékbüntetésként kardját is elkobozták; majd végül kérvényére úgy döntött a nemes és nemzeti Királyi Tanács, a Cortez, hogy mivel a király szolgálatában állván tagadhatatlan érdemeket szerzett: szent ügyünknek elsőb, majd királyának (éljen a király! alszotok, tapsoncok?!), a birodalomnak, végül is önnönmagának (átkozott legyen minden eretnek nézet, valamint átkos eszme, mely királyunk, őfelsége XXXIII. Alfonz hatalmát vitatja!) – egyszerűen, kardját különös királyi kegyként mégis megtarthatja.

Don Christobal a vizsgálatnál járó előzetes fogva tartást és vegzatúrát látzólag sztoikus nyugalommal tűrte, tűrte, ahogy bírta, csak álmában csikorogatta a fogát rettentően. Őrei végül szájába fakést dugtak s azt kipecskelték éjszakára, fogait ki ne törje. Majd ideje letelvén az Legszentebb Inkvizíció Legszentebb és egyben Legpenészesebb, továbbá Legbűzhödöttebb Börtönéből elbocsátották, menjen hát, amerre lát. És az ő, ki látott már ezt-azt, tisztelgett előtte, s nem tisztelte szerint, ám emberségből, majd illendően átnyújtá az fentebb- említett örökbecsű fegyvert, Don Christobal hű kenyeres társát minden időkben, minden kalandokban. S a kegyvesztett lovag hosszan

tartá kezében a hűséges társat, szemét elfutá valami szégyenlendő pára; hát sietve kihúzta magát s kardját, és mindkettőt meghajtá a négy világtáj felé, avagy irányában. Eztán felesküdt, fel ő, ezúttal saját ügyére, saját személyére, saját becsületére. Szikrázott a szeme sötéten, veszetten, tekintete pedig hideg és acélos, akár az imént visszanyert örökbecsű penge. Nagyot sóhajtott ekkor. Szabad volt, íme, végre-valahára. Sóhajtott ismét. Mihez kezdjen immár ezzel a rászakadt, kegyetlen, végtelen szabadsággal!? Magával mihez kezdjen?! Aztán sóhajtott megint és köpött egyet. A fenn derengő-sötétlő hatalmas égboltot nézte, ahogy felragyogtak ott fenn az égi magasban az örök fényű, vezérlő csillagok, vibráló égitestek. „Isten mégiscsak szerethet engem. Szeret, ha szeret, no de hát mi végre?!”

Az elkövetkező, látszólag eseménytelen időszakot Don Christobal arra fordította, hogy a Börtön előtt tett fogadalmát ébren tartsa és valóra váltsa. A baj csak az volt, és e nemben kapitális, egyben igencsak szégyenlendő mulasztása, hogy az idő múlásával Don Christobal di Amnesico egyre kevésbé emlékezett arra, hogy valójában mire is tett volna ő fogadalmat. Istenre?! Mert hát miféle istenség volna az, mely a világnak ezen mizerábilis állapotját (s ezen belül külön Don Christobal privát mizériáját) ily módon létezhetni hagyta?! Sőt, jelenleg is hagyja?! Világos, hogy Don Christobal ugyan sértett emberré lett, de keresztyén hitében meg nem csalatkozék egy szemernyit sem; iszákjában ott hordá minden keresztyének megtartó támaszát, az Evangéliomos könyvet; s egyes alkalmakkor belé s belé kapott, ekként távoztatván lelkétől az mélakórt, mely rátört. Létében hiszek, mást nem is tehetnék. De hogy aztán Isten vajon hol is trónol, s rengeteg idejét vajon mivel is tölti, tőlem ne kérdezzétek. Ekként gondolkodott, boncolgatván sorsának különös, borongós forganatját. Vagy hát a királyra esküdt volt?! Vagy éppen a királlyal szemben? Kezdetben a vére is felforrt, ha erre a sérelmére gondolt – hiszen, mondjanak bármit, Don Christobal híven szolgált, s tán még annál is hívebben, mint azt sok más udvari léhűtőnél látjuk. Ő, a maga részéről, valóban szerette királyát (vagy még inkább talán a királyság egyfajta eszményét), és éppen ez lett letaposva, megtiporva – ez lett semmibe véve, éppen ez, ami Don Christobal számára mintegy az vezérlő és megtartó iránytűt adta volna és ez, és éppenséggel ez lett megcsalva! Önnön-maga?! Hogy felesküdt volt önnönmagára, hogy lenne mestere magának?! És ekkor sóhajtott fel a mi Don Christobalunk a legsűrűbben, ennél a lehető legkézenfekvőbb alakzatnál. Hiszen ha tudná, hogy ő ki is volna?! Miféle sors verte szerzet?! Most álljon neki, úgymond igazságot tenni, pártot ütni?! Királyt a trónjáról lelökni?! Kardját köszörülni?! Álljon neki átkozódní, hogy ő ezt a motskos korszakot szolgálta oly híven, s messze áron alul – hát, barátaim, azt nem!! Nem, nem, nem és nem! Avagy álljon be ő is a pórnépek közé?! Álljon be ő is igavonónak?! Álljon be tán a legalsó néphez? Oh, magasságos Isten! Te ugye tőlem nem ezt kívánod?! Mert Don Christobalunk immár túl járt a negyedik x-en, s a jövőtől fázott, nekilátni újból tanulni, tanulni, tanulni, s fizetni megint, fizetni újra, mint mindig, az tanulópenzert?! Hithű nemesként? Hiszen ismerte ő a vér ízét, a penge szisszenését, mikor a küzdők szeme egymásba mélyed, s nézzük csak, melyikünk a különb, melyikünk a férfi?! Melyikünké az igazi virtus?! Avagy járjon csehókba?! Igyon csak pimpósodott lőrét, ő, aki a legfinomabb királyi pezsgóket és likőröket itta?! Hát hogyan is feledhetné

mindezt?! Oh ne, ne tedd ezt, Uram, ez túlon túl kemény büntetés volna! – vélte. S mire is tett volna akkor ő fogadalmat, szent esküvessel?

Aztán meg ismerte jól a dörgést. Halott ember az – mondogatják ott fenn, az udvarnál, a jó öreg sportsman, mondják kajánul, az egy halott ember. (Mert a Kegyvesztettek nevét szájadra ne vedd, őt magát ne szánd, őrá ne is gondolj; kinek csillaga lefelé tartván a figurát is magával rántá; keresni ne keresd, sem írásban, sem szóban, különben magad is bekerülsz a sorsa vonzásába; és ottan már, szentséges atyánk, megállás nincsen. A sorskerék elébb magasra vitte, s aztán levetette. Igaz, ebbe azért kicsit tán besegítettünk. És ennyi és punctum. Igaz, mi igaz, nem volt az rossz ember, a mi jó Christobalunk, igaz, hidalgó volt. Amolyan együgyű, rendes ember. És mi most meggyőztük őt arról, hogy immáron másról szól ez a korszak, másról szól a fáma. Rólunk szól az, persze hogy rólunk szól! Hiszen csak kerekecske volt ő a nagy gépezetben, kicsinyke, szellenetnyi porszem! Ámde ő magát nagyobbra tartotta, nagyobbra taksálta mintegy, híven valami makulátlan ügyben s álladalomban, ó, a szegény jó sportsman... És íme, mi meggyőztük, hogy nem pótolhatatlan. Mert itten, mifelénk, mindenki pótolható. Te is, mi is, ti is, ők is, még ő is. Még tán a király is. Isten, talán Isten pótolhatatlan. De őt erre, mifelénk jártában még eddig senki sem látta. Legalábbis, mi még biztosan nem. Ha valaki látta volna, kérjük, szóljon, jelentkezzen bátran a Szent Hivatalnál. Ígérjük, az ügyet kivizsgáljuk – nagy szükségünk volna ez idő tájt egynémely alkalmi csodákra. A kegyvesztett meg felőlünk éljen, ahogy élhet. Menjen csak, amerre lát az istenadta, mondták.

Így puffogva és sisteregve, így főve magában, a mi jó Christobalunk emígy átkozódott: „Átlátok rajtatok, sujtásos bitangok, gazfickók, hólyagok, királyi seggnek furmányos nyalói!! Haldoklástok hosszú lesz majd, s nem lesz benne szépség! Haldoklástok már el is kezdődött. A számárbőr rajtatok lassan húzódik már össze. A többit majd meglátjuk! Ahogy mondtad, király, ahogy mondtad!” De hogy mire is esküdtött volna a börtönből szabadulva, azt bizony lassacsckán feledte, vagy legalábbis feledni látszott.

*

Közben a kastélyban úgy folyt tovább minden, ahogy eddig. Franz már rég továbbállt, munkáját kiváltották, a helyét meg úgy hagyták, legyen betöltetlen. A kastély körüli park elvadult. A szerelmes trubadúrok is elmaradtak, tán vissza se néztek... A fenti, fűtetlen szobákat, termeket sűrűn és vastagon lepte be a por, sőt, a beszakadt tető alatt a tavaszon fű sarjadt, és itt-ott kihajtottak a parketta réseit áttörve a mezei virágok. A folyosón egerek, patkányok, denevérek, a padláson bagoly rémíti a népet, és a személyzet lassacsckán magáról, dolgáról lemállott. Igazi kísértetkastély, az enyészet háza – így kívülről legalábbis annak látszott. Úgy éltek ott, a napi gondban, Donna Isabella és a háznép, mint akiket az idő fájáról véletlen lemetszvéen, elfelejtettek. Mint aki van is, meg nincsen. Levelek s újságok még egy ideig jöttek, de mivel nem olvasta őket senki, lassan azok is elmaradtak. A birtok, mintegy álomban és keservvel nyögve, de mégis megtermelte a legszükségesebbet. Szorultságban éltek, de ami kellett, megvolt. Kivéve persze a leglényegesebbet, hogy senki sem tudta, hová is tart mindez?! Hogy miről is szól az ittlét? Hogy kitartunk, a végsőkig kitartunk az enyészet ellen? Hogy az élet immáron nem más, mint partra vetett, hajótörött

élet? Vagy akár éppen ellenkezőleg, a világ most már odáig fajult el, hogy tilos vagy ártalmas bekerülni a nagy keringésbe, a nagy kufárkodásba. Hát nem jobb ez így, magunkat kimetszve, magunkat kivágva, mintha nem is lennénk, bár vagyunk, nagyon is élünk – lebegve vizei fölött az békés elmúlásnak. Nem tudhatjuk mi azt, nem is tartozik ránk, hogy megítéljük őket. Éltek, ahogyan élniök adódott, éltek, ahogy bírtak, akár a mesében. Hiszen írva is nagyon, ne ítélkezz, hogy el ne is ítéltesz.

*

Éjeknek évadján került vissza a kastélyba a mi derék Christobalunk. A kastélyra lassan és fojtóan ráborult a mélységes sötétség, kialudtak szépen sorban a lámpások, gyertyák, mécsek, a pici lángok, az emberek is vackukra tértek, csak Donna Isabella időzött kissé az ablaknak előtte, nézte a fekete, átlátszatlan semmit, fülelt az éjben kibomló neszekre. Ágyába bújt aztán, hogy hátha az álom öblén majd megpihenhet. Különös álmot látott. Újra, mint egykoron, elillant gyermekkorában, apjával egy lovon ültek, csak ezúttal Isabella kezében az ostor és a kantár, míg Don Christobal úgy ült a nyeregben, ült hátul a lánya megett, mint valami részeg avagy hadirokkant; hol jobbra, hol balra nyeklett s úgy s annyira volt ott, hogy csaknem leesett a lóról. Mentükben aztán találtak egy csúf madáríjesztőt, aki igencsak hasonlított Don Christobalra. S midőn az apja a lóról lekászálódván zavartan köszönté az rút Épouvantail-t, az sziszegve kardot rántott, s véle megtámadta apját. Helyéből az rém el sem is mozdult, csak a karja lett egyre hosszabb s hosszabb, s venyige-kezében ijesztőn villogott a penge... És Donna Isabella félelmében áttetszővé lészen, lováról leszállván keríté az emberi bábót, majd egy gyors rúgással eltöré az megtartó, támasztó ágat. Az meg, az emberi lárva, erre összeaszott földre zuhantában, a kardja is eltűnt, szeméből könny folyott ki, ahogy Isabellát bámulta egyre. S Don Christobal közelebb lépvén nagy zavarban imigyen szóla: „Ikertestvérem lehetőleg volna, nyugodj hát békében.” Ekkor valahonnét kutyák kerültek, vésszesen csaholva körülvette őket egy egész kutyafalka. Ugatásuk, morgásuk, foguk csattogása mind közelebb és közelebb hangzott, látta már Donna Isabella a lilásan izzó lángot az ebek szemében, a violaszín lángot, ahogy acsarkodtak.

Riadtan felült az ágyon, a szeme s halántéka feszesen lüktetett, a szíve boldondul vert, s lassacskán felébredt. Ám a kutyák ugatása csak nem csillapodék. Szűköltek-csaholtak, vonítottak, s úgy s annyira, ahogyan őket még sohasem hallotta Donna Isabella. Ezeket mi lelte? – kérdé, s gyertyát gyújtott. Hallatszott ekkoron lábak dobogása, kint a folyosókon. A szolgák az éjszakára eltorlaszolt nehéz tölgyfa ajtó körül matattak, aztán hirtelen csend lett. Kimerészkedtek, s a boltívek alatt magányos lovast találtak. A ló elcsigázott, csapzott, az hab is kiverte, nagy párafosztlányok szálltak róla gőzölögve. Idegesen dobbantott néha. Az ismeretlen lovas egyenes derékkal ült a hatalmas ménen, nem szólt, csak ült mozdulatlan. Arcát, ruháját, fekete bokkrétás kalapját por és sár takarta. A szolgák óvatosan közelítettek, kezükben ijedten rángatózott a fáklyának lángja, köhintettek, szólongatták, mindhiába. A férfi nem szólt. Aludt. Oly mélyen aludt, hogy még arra sem ébredt fel, amikor óvatosan leszedték a lóról s a fáklyák hektikus fényénél megnézték az arcát. Don Christobal volt az, az éjféli kísértő. „Oh, szegény, jó Christobal urunk, végre újra itthon. Csak éppen

úgy fest, mintha a saját árnyéka volna.” Elcipelték akkor a szobájáig, leültették ottan egy székre, nagy nehezen előszedték zárt szobája kulcsát, levetkőztették, aztán ágyba dugták. Don Christobal álmában mosolygott, majd rettentően horkolni kezdett. Nem ébredt fel másnap, sőt harmadnap sem. Úgy látszik, nem volt sürgős néki, hogy felébredjen. Donna Isabella egy ideig ott maradt alvó apja mellett, nézte a szakállas, elgyötört arcot; hát ez itt az apja. Don Christobal megöregedett kissé, szakálla, bajusza őszbe hajlott immár, vonásai megkeményedtek. Donna Isabella y Elvira y Tango nézte, nézte az ágyban fekvő, megtermett férfit, s arra gondolt, hogy ez egy ismeretlen ember, egy ismeretlen, korosodó férfi, ez az ő apja, kit felnőttfejjel még sohasem látott, de az álombéli alak élethű mása. Nézte ezt a törődött arcot, a takarón nyugvó eres kezét, nézte, ahogy az álom felhői árnyékként vonultak át azon az arcon, nézte, nézte az apját, és valami ismeretlen érzés kerítette hatalmába. A szíve mélyén szánta ezt a szuszogó, horkoló, izzadó, nyöszörgő embert, és igazi, szívbeli szánalom járta át a lelkét. Ilyet eddig még sohasem érzett. Aztán kiment és szólott a szolgálkával, hogy mindenben az apja kedvét keressék, majd a szobájába vonult, s három napig feléje sem nézett.

*

Mikor Don Christobal magához tért végre, harapott valamit, majd bort kért, és papírt, tollat és tintát. Kért aztán két dézsa vizet is, egy hideget meg egy forró. Mikor a meleg víz már jól felhevítette, s lemosta magáról a hosszú útnak porát, nagy kurjongatással átült a másikba, aztán vissza, s közben vesszőcskéekkel csapdosta a testét. Miután a fordózéssel végzett, ivott és írni kezdett. A papíron sercegett a lúdtoll, a kandallóban pattogott a tűz, odakünn, a téliesre fakult tájban óvatos madárdal – megroppant lelkének balzsam. Le-fel járkált a szobában, faltól falig róttá, csak róttá az útját. Jó erőben volt, a hangja mély és békés, a szeme mosolygós, gunyoros, szúrós. Ám a szája körül és a homlokán is az idő mély barázdákat árkolt. Élek még, élek, meghalni semmi kedvem, dudorászta, ahogy a szálkás betűk sokasodtak és lassan a lapokat birtokukba vették. Ám akkor hogyan tovább s merre?

Senkit sem fogadott, senkit sem akart látni. Eltelt egy nap, eltelt kettő a levélírással. Meghányta, vetette a sorsát – s aztán, amikor végzett, az ablaknál hosszasan nézte a jól ismert tájat. Odakünn épp lángot vetett a nap a környező erdők felett, tétova varjúnép szállongott északnak, károgva, versengve, az ágakon megülve, majd újra felrebbenve. Én is arra megyek majd, fel északra, a hegyeken túlra, tán Franciaországba, gondolta. Aztán nekifogott és bejárta a kastélyt. Dobogott a lépte a kihalt folyosókon. Hosszasan időzött a Tükrök Termében, a lába alatt üvegcserep recsent. Ezerszer látta már magát itt, gyermekkorá óta, ezeregy alakban, hangulatban, amint arcmása, teste végtelen számú terekbe veszve ismétlődik, ismétlődik egyre. S most eljött tehát a búcsú perce, s most vajon merre? Északnak vagy délnek? Olyan mindegy. Olyan egyformán mindegy. S amint nagy csikorgással az ajtó bezárult, s vele mindaz, mi valaha volt csak fontos, Don Christobal is elkészült a számvetéssel. Másnapra összehívatta a kastély népét. Legyünk csak túl rajta. És már újra az útra gondolt, a sehová sem vezető útra. Nem tudhatta, hogy utazni már egy másik Don Christobal fog. Egy olyan férfi, ki már csak felerésztt tölti ki a rábizott testi burkot.

7. A Névtelen Feltsert elverik

Amaz elátkozott feltser azonban csak nem akart megérkezni. Nem is üzent nékik. Pedig sürgető levelek íratlak s küldettek, s küldtek vala néki nem egyet, de többet. S íratlak volt azok felszólító módban, az utolsó levélben pediglen fenyegető lett az imperativus. Ám mindhiába, most sem történt semmi. Hanem, egy reggel, midőn Donna Isabella állapotját tétlenül szemlélni immáron nem bírta, a Berber Renegátus is csak felcihelődött, „Személyesen gondolván kézbe venni most már az dolgoknak fonákját” – dörmentett, s egy félmosoly is megjelent valahogy az ajkán, s elindult, hogy az mondott doktort lakásán felkeresse. Hiába azonban, mert az mondott feltser az mondott helyen az idő tájt sem tartózkodék. Ki tudja, hol kujtorgott éppen ama beste lélek? Ám mégsem távozék hiába az Berber Lélekbúvár Donna Isabella betegágya mellől. Levelet írt újra, és szegzett az feltser ajtajára. S hogy a lankadt gyógyítói kedvet kissé megtámogassa – a kopertába csillogó aranyérme csusszant. S majd, midőn a Berber Lélekbúvár „A két elveszett lélekhez” címzett fogadóba az estvéli órán végül megtért, egy gyönyörű veneziai tükröt cipelt volt magával. S hozzá roppant elégedett volt az ábrázatja. A tükröt az nagybeteg ágyának végébe helyezte, és szólott: „Ha valami, hát ez majd meggyógyítja!” Eztán Don Christobal magával voná az ivóba. „Nem gondolod-é hát, jó Berberus barátom, hogy ezen fondorlatos tükör-kúrad nem növeli-é inkább az bajt, mintsem hogy szeretett leányom állapotjának javulását hozná?!” – kérdezte az fondorlatos Berbert. „Csak az kellene néki, csak az hiányzik, az, a tükörképe. Ha magát megpillanthatná, testi valójában, s ehhez társulna a képzelgés természetes sója, lelkét az felüdítné, szellemét magasabb régiókba avagy szférákba vonná, messzi és égi fényekkel övezett régiókba vinné. Ezért azt gondolom, gyógyulása ott új erőre kapna, és testébe újra örülni szállna le a lélek!” De Don Christobal nem szól, csak fejét csóválta. Ittak, hallgattak, türelmetlen vártak, mást nem is tehettek „Gyógyulása – mondod – ama magasságos isteni kezekbe volna hát letéve? Ej Berberus, Berberus, hát nem itt várjuk már azt a beste orvosdoktort, ötödik napja?! Hát mi végre várjuk?! Carramba! És még egyszer carramba!” Feszülten sóhajtott ekkor a két sors próbálta férfi, s úgy néztek egymásra, mint homályos tükörbe. Hiszen ha Donna Isabella állapotja végképp leromolna, s őt ez az ismeretlen kórság – Isten ne adja, Allah, légy irgalmas! – netán elszólítja e hívságos földi élet szférájából, mihez is kezd már akkor e két szerelmetes férfi?! Mihez is kezdhethetne? Megnyugvást hogyan lelhetnének e bátrak és világból kivetettek, mert ha Isabella, ki szívüknek oly igen kedves, lelküknek egyetlen támasztéka, e világból elmegy – ki miatt a sarat állták eddig, ahogy állták, ahogy szusszal bírták –, nos, ha ő is elmegy, más nékik már hátra bizonyly nem maradna, mint megásni kinnal Isabella és a maguk sírját, az szeretett leányt aztán becsülettel elhantolni, majd vitézül kardjukba dölni, és aztán bedölni a sírba, legyen akkor vége!

Ilyen s efféle setétlő gondokba merültek a fogadós mézborát szopogatván – mely egyébként amolyan jóféle cuppantós-csettintós borocska lett volna – iddogáltak, hogy didergő lelküket kissé megmelengetssék. Keveset szólottak, nagyokat hallgatak. S említék vala többször az feltser le- és felmenőit, a jó

kurvanyját néki! – mondták „Hasítok szíjat az kurafi hátából!” – mondta Don Christobalunk, szárazon, sötéten, és a szeme villant (éppen hogy úgy, mint ama régi időkben, férfidologban, párbajok előtt vagy csaták hevében, hol erők csapnak össze veszekedett hévvel, ahol elszámol magával az férfiember, elszámol magával és az életével, s a félelmén általlépve magáról s sorsáról tézsen bizonyosságot; villant a szeme, mint régen, az elhagyott időben, az felejtett időben). – „Megtanítom szanszkritül én őtet!” – mondta erre a biztos ihletű Berber Peidagogos vészjósloán, és csontos ujjait kezdé ropogtatni.

Ám ekkor mozgolódás támadt „A két elveszett lélekhez” címzett csehó ivójában, mozgolódás, zshivaj, lárma. Egy piperkóc, sápadt, langaléta ipse állott a fogadóssal szemközt, s azt hangos szóval korholá és feddé, és ezt sipogta vékonyka hangján: „Nem jöttem, mert fontosabb dolgom volt, nem jöttem és punktum! Mert ki mondta azt, hogy holmiféle jöttment, világcsavargó pórnépekhez nékem kutyaftutában kéne jönnöm?! Hát mi vagyok én, afféle mindenkiki cselédje, afféle körzeti lódoctor volnék?! Akibe mindenkiki belerúghat?! Kibe akárki törölheti a lábát?!” – kiáltá elfúló hangon, s egy papírlapot lobogtatott fennen. És mintha a személyéből oly igen hiányzó tekintélyt keresné az ivó legyekben oly gazdag légterében, tekintetét kevélyen az ott lógó nehéz facsillárra fűzte, s ott hosszasan tartá. Pózolt, magának pózolt erősen az istenadta. Egy hosszú, terhes perc telt el így. Az feltser meg se moccant. Csak állt ottan, s csak nézett, magát fitogtatva.

A két férfi, Don Christobal di Furioso s a Berber Erőművész szeme kajánul összevillant: „Mely szép és dicső póz volna ez – vélte az Berber –, mily erőteljes, kimunkált és kidolgozott forma! Szerintem ezt tükör előtt gyakorolta! Ámde nézzük csak, milyen is a mélye! S mi van hát legbelül s legalul benne!” A fogadós megszeppent, szólni is alig bírt, így hát a feltser – mert ő volt – az ő pöfögését imígyen folytatta: „Hát ki vagyok én, hogy énnékem efféle leveleket írnak?! Hát hol ez a Don Christobal vagy Thristobal, vagy ki! Még hogy nagybeteg a lánya!? Ha beteg, hát beteg, majd az isten meggyógyítja, és az is csak akkor, ha majd úgy akarja! – mondotta, és hosszú karját nyomatékképpen emelte fel mind s mind magasabbra, míg végül további fokozást nem találván, kifogyott a szuszából, s ezért az ivó pultjára vágott – csak úgy csattant –, majd imígyen szólott:

„Most jól figyelj, fogadós! Komoly a beszédem. Ez az alak, ez a te vendéged nélküled nem is hallott volna rólam, ezért hát eredj most, jelentsd vendégednek, hogy megjöttem, s hogy mutatkozzék, mivel szólni kívánok véle! Elsőbb is üzenem, hogy megnézem a lányát, a vizitára álljanak hát készen. Aztán közlöd, hogy a fizetségem aranydukátban kérem (s ehhez járul még a kiszállás díja, valamint az veszélyesség után járó pótlólagos költség, s el ne felejtsem, jó lovamnak zab kell lent az istállóban). Ezen túl pediglen ő állja majd az éjszakai szállást, a legjobb szobában. Teljes ellátás jár, s tőled, fogadós, kérek ételt s italt, no meg szajhákat, nem egyet, de többet; ha egy kidőlné, legyen kit kupakolni!” – és sipogva viháncolt az magabízó feltser, még sárgás lófogait is kivillantotta. „S mondod néki aztán, ha mindez nincsen, köd előttem s köd utánam, én már el is tűntem!” – és szemlélni kezdte újra az fentebb mondott csillárt. „Végül is, senki sem gyógyít ma már ingyen!” – vélte. A fogadós nem szólt, csak kissé be volt az rezelve. A feltser meg csak röhécselve állt ott, nyert ügyét örvendte.

Több sem kellett ekkor e két sors verte vitéznek, megmérgegvén felpattanának, és ikervillámként csaptak le reája, két kézzel fogván grabantzát ezek ketten, Don Christobal di Furioso és a hű famulus, a Berber Sivatag Dühöngő Réme. Mi tagadás, elemükben voltak, sisteregtek, mennydörögtek, villámlottak, forrott a vérük. Közrefogták hát, s a feltűnést kerülendő, az arcába sziszegtek, s felkészültek arra, hogy szükség mutatkozván nyomósabb avagy mélyrehatóbb érvekkel hassanak az elkapott feltser létszemléletére. „A lányom nagybeteg. Akár meg is halhat. Ötödik napja várunk, feltser uram! Már ötödik napja!” – és Don Christobal sasszeme, ez a pengeélű szempár ama megriadt, seszinű szempárba mélyedt, míg vasmarka még szorosabbra zárult a mihaszna orvosdoktor felöltőjén. Ekkor az ivóban már nagy csendesség lett, mindenki őket leste, lopva avagy nyíltan, s más hang ott nem hangzék, csak az legyek zümmögése. „Meg ne fojtsd, jó uram, holtában nem képes gyógyítani!” – vélte az Empaticus Berber. Don Christobal erre elengedte a sipákoló feltsert, mire az orvoslás eme felkent, ámde késedelmes papja hirtelen levegőhöz jutván kiabálni kezdett: „Árulás! Segítség! Ezek engem meg akarnak ölni, engem, a nemesembert! Ezt még ma a gróf úrnak jelentem, az majd megtanít titeket kesztyűbe dudálni, s kedvetek veszi az efféle randalírozástól!” – így sipákolta a halottsápadt feltser, majd kardot rántott és azzal hadonászni kezdett: „Nincs gyógyítás, nincsen! A vizita lefújva!” – S vágyakozva a bejárat felé nézett. „Ó, ha egyszer kijutok innen!” – gondolta.

„Ne tegezz, feltser, mert visszategezlek!” – mondta a Berber Etikett Tüzes Tanítója, és szanszkritül hozzátett némely keresetlen szókat: „Bapak Umartopo, bapak, Krishna!” – ami annyit tesz emez ismeretlen nyelven állítólag, hogy kussolj már, Krisna nevében. Don Christobal pedig franciául dorgálta dühében, mondván: „Couché, chien enragé, couché, j'arrache tes couilles!” – ami meg körülbelül annyit tenne, hogy „Veszett kutya, kussolj, tökeid letépem!” De láták immáron, hogy szép szókkal itten nem juthatnak messze, s ezért a tettek férfias mezejére léptek. A Berber Erőművész ekkor leüté az feltsernek kardját, majd hátulról szorítván, a földtől elszakítá a langaléta feltsert, míg Don Christobal két rettentő lengő pofonnal kezdé meg annak megkésett nevelését. És az a fej erre ide-oda lengett, mint egy néhai szorongató árnykép, avagy a szélkakas fenn a templomnak tornyán, avagy egy madárijesztő a feltámadó szélben. A feltser lelke mélyén furcsa képzetek kezdtek volt támadni avagy kelni. Az realitásnak szabályozott rendje nagy hirtelen eltűnt. Helyébe valami rettentő újdonság lépett. Először azt hitte, a plafon szakadt rája, majd meg azt, hogy földrengés rázza meg a házat. Látta, hogy a falak ingadozni kezdtek s hogy a tárgyak helyükről elmozdulván önálló életre kelnek, s lám, mintha mindegyikből több példány is lenne; majd a vándorló tárgyak a helyükre és az normál alakba lassan visszamásznak. S látá aztán, hogy újra szert tesznek biztos kontúrookra. Ez kissé megnyugtatta őtet, mindazonáltal a helyzet rémisztőnek látszott.

Mert gyáva volt nagyon, gyáva volt ez a szerencsétlen flótás, ám ennek a gyors nevelési kurzusnak hála, benne is feltámadt valami virtusféle. Azt hitte, ütött az utolsó órája, és más fogódzó nem volt, hogy magát megtartsa, nem volt más hátra, mint menni előre, ellen kellett állni. Ha harc, hát legyen harc! S ezzel lófogait a Berber Erőművész felkarjába vájta. Felhorkant az, még össze is rándult, ám a szorításból mit sem engedett. Don Christobal pedig dühétől

tüzelve ekkor néhány lépést hátrált, mintegy mértéket véve, majd lendületes lábmozdulattal igencsak ágyékon rúgta őtet. „Ezt neked, nem szajhát, kurafi doktor! – kiáltotta –, ezt neked, s nem aranydukátot! Méghogy nem gyógyítasz! Szeretném én azt látni!” – és újabb nevelő célzatú pofonok csattantak nyomban. „Vigyázz rá, jó uram, agyon ne neveljed” – kérlelé az gyengéd lelkületű Berber Psychologus.

A feltser erre szavát veszté rövidke időre, így kontemplálta némán a fejében kibomló tájat: csillagképek vonultak le-fel zörögve-csörögve eszelős zajjal, és lám, a csillár is ide s oda lengett. Az feltser arca az halottsápadtságból sárgászöldes árnyalatot ölte; fülei meg égtek és úgy piroslottak, mint cseresznyeszemek a gyümölcsöstálban. „Nézze csak, jó uram, Don Christobalus, ez itt mintha egy két lábon járó szivárvány volna” – mondotta a Berber. „C'est vrais, mais en quatre pattes!” – ez igaz, csakhogy négy lábon jár az! – mivel az fentebbi Rémség elengedte végül, sőt még álnokul meg is taszajtotta, s így a feltser nagyot puffanván, végre földet ére, s ott kétrét görnyedvén pihenhetett kissé, majd négykézlábra állva próbált újra testével visszatalálni a vertikumba. „Nos, uram – szólott Don Christobal ekkor, szinte békítőleg –, most vagyunk nagyjából egálban. Kérem hát, álljon fel, hisz nagybetegünk van, őt kéne megnézni, de hiszen tudja is, megírtam.” A hangja komor volt, csendes, sugalmazó hang, mely a feltsert vésztyjósón delejezte.

E fárasztó nevelőmunka kissé igénybe vette hőseinket, mindketten fújttak. Eközben a feltser valamiféle misztikus ködökbe révedt és azokon ringott, mint valamely transzállapotban. A hangok – s elsősorban is Don Christobal bársonyos hangja – a tudatáig ugyan eljutottak, de mikor megpróbált beléjük fogódzni, valahogy mégiscsak borzasztó fenyegetők voltak, s így a mi jó feltserünk e két benyomás között hányódott támasz nélkül, elveszve valami megfoghatatlan térben, mint valami testétől elszabadult lélek. Hallott hát, hogyne hallott volna, de a hangok most nem álltak össze valami rendezett egésszé, hanem szétfoszlottak, mintegy az mélyebb értelmet nélkülözték. Aztán az tűnt fel, mikoron látását kissé visszanyerte, hogy a környéken furcsamód változnak-villóznak a fények, egyszer túl setét lesz, majd meg túlon túl világos. Közben új fenoménként csodálkozva látta, hogy a csillagok leszállván e koszos csehóba, vonulnak előtte előre meg hátra, s aztán körbe-körbe, és képződnek-enyésznek-pulzálnak pompás csillagképek. Észlelte még azt is, hogy körülötte valamiféle emberi lények tesznek-vesznek, sürgölődnek-forgolódnak, és közülük kettő tűnt valamiért ismerősebbnek, mint a többi.

E két férfi a feltser fölé hajolt s megrázták erősen, mert az még mindig kábán és nagyon bambán nézett, nézgelődött, mint aki nem tudja, hogy hol van. Aztán hirtelen felugrott, mintegy menekülni próbált. Mert e percben rettentő szorongás lepte el a lelkét, tudta már, ki ő, ő a Névtelen Feltser, és ekkorra bizonyossá érett benne, hogy innen nincs menekvés, hogy ez itt a történet vége.

Tévedett. A java csak ezután jött. Mert az egyébként tisztuló látómezőben újra megjelent előtte a fentnevezett két arc; a belsejébe mart egy parázsló szempár, valami ismeretlen erő váratlan felemelte, és ott állt most roskadozó lábbal, kétségbeesetten, mint valami rongybáb, ott állt vagy lebegett a semminek partján. Mit akarnak tőle, ő senkinek sem ártott, ő be nem vall semmit. Ha kell, pártfogói majd váltságdíjat adnak, csak legyen már vége, csak kike-

rüljön innen. Most a Berber Inkvizítor egészen közel hajolt hozzá, és csak ennyit mondott: „Feltser uram, ezt nem mi akartuk, ezt maga akarta bizonyára. Mert most jön csak a lényeg: gyógyítasz kurafi, avagy meghalsz!” – suttogta a fülébe. (Ekkor történt, hogy a feltser összeomlott, pityeregni, majd imádkozni kezdett, mindez neki túlfent sok volt – s ez lett életének fordulópontja. De ez már tényleg egy másik történet (lenne). S azzal megragadták a szipogó, pityergő, elgyötört feltsert, „Most pedig előre gyógyítani, előre!” – így rivalltak rá a felbőszült Apák, illetőleg Apapótlékok, mivel mindegyikből volt legalább kettő, ha nem három.

S ahogy az imént felváltva püfölték, a fentemlített Rémek még továbbad osztódtak, sokszorozódtak a megdorgált Chirurgus őszinte rémületére.” Ha tudom, hogy ennyien vagytok, ki sem állok!” – közölte elhaló hangon. De ezt már a levegőben úszva mondta, mert a két Fúria Radicale felemelte, s már repült a jó Magister, szállt el s fel, szállt át ama távoli fogadó légterében, Donna Isabella ágyához repült ő, kezében a stetoskóppal, mint valami késedelmes ómen, mint eltévedt angyala a gyógyításnak, hősnőnk segedelmére.

Donna Isabella már elébb felébredt a lenti zajokra, amit a feltser heveske antréja keltett, s távolról hallá a dübbenést s dobbanást, a nevelés tettleges lár-máját. De gondja másra volt most, egészen másra. Tükörképét nézte elbűvölten. Mert amit most látott, ezt a látványt ember még nem látta. S mikor az ajtó kivágódott, s megjelent ott a félig alélt feltser, majd ívben az ágy elé zuhant, Donna Isabella alig pillantott csak fel, mikoron így szólott: „Na de Doktor Úr, hová ily sietve? S csak így, kopogtatás nélkül? Vagy talán rosszul van?!” – kérdezte merengő hangon.

